

Sotainvalidien viikon avausjuhla
Helsingin kaupunginteatteri 17.8.1997

Esa Saarinen

Arvoisat sotainvalidit, kunnioitetut veteraanit, hyvät naiset ja herrat

Astuessani teidän eteenne nuoremman sukupolven edustajana, mieleni täytyy kiitollisuudesta ja nöyryydestä.

Se täyttyy nöyryydestä
sillä me nuoremmat voimme vain aavistaa
sen pelon mihin teidät pakotettiin,
ne tuskat mihin teidät tungettiin
sen voiman mikä teistä nousi.

Talvisodan syttyessä Stalinin Neuvostoliitto asetti Suomea vastaan 1000 lentokonetta, 1000 tykkiä, lähes 2000 panssaroitua ajoneuvoa, ylivoimaisen määrän hyvinvarustettuja sotilaita. Suomella oli parikymmentä panssarivaunua, satakunta ilmatorjuntatykkiä, 114 lentokonetta. Historian hirvittävä epäoikeudenmukaisuus oli kohtaamassa Suomen neuvostoarmeijan hyökätessä maahamme maalta, mereltä ja ilmasta. Suomi oli yksin ja sen kohtalo, siltä näytti,

oli suurvallan käsissä, joka nielaisisi heiveröisen vastustajansa muutamassa viikossa suurhyökkäyksellään.

Mutta te päätitte toisin.

Kommunistista Neuvostoliittoa vastaan,
suurvalta armeijaa vastaan
Latvian, Liettuan ja Viron kohtaloa vastaan
te valitsitte tuskien ja veren tien
mahdollisen tai mahdottoman
mutta tien kohti vapautta.

Te aavistitte, te tiesitte
millainen murskajuhla Suomea kohtaisi
jos Stalinin sotakoneisto pystyisi valtaamaan
Suomen.
Mutta niin paljon kuin Stalinin tuhojärjestelmää
tiedettiin pelätä
niin paljon kuin tulevana vuosikymmeninä kuultiin
uutisia hirmuteoista
satelliiteiksi alistetuista maista
ja Neuvostoliitosta itsestään
sen nöyryytyssirkkeleistä omia kansalaisiaan
kohtaan
niin kaikki se mitä kuultiin, uutiset ja huhupuheet
olivat kuitenkin vain kalpea kuva niiden
karmeuksien koko kirjosta
mille maamme itäpuolen ja eteläpuolen lähikansat
alistettiin osana
historian yhtä julminta yhteiskuntakokeilua.

Hitler ja Stalin, kaksi miestä mutta yksi totuus.
Pakon ja alistamisen, ihmishalveksunnan totuus.
Suomi oli nappula kammottavassa valtapelissä,
jossa vuosisatamme kaksi verisintä ja mielettömintä
diktaattoria jakoi Eurooppaa itselleen.

Te ette tahtoneet sota. Teidät pakotettiin sotaan
suurvaltojen valloituspolitiikan häikäilemättömässä
pelissä.

Mutta myöskään ne nuoret miehet jotka teitä
ampuivat, hekään eivät halunneet sota.

Neuvostoarmeijan nuoret tottelivat kuoleman kuria,
sortokoneistonsa valhetotuuksia. Neuvostonuorten
totuus, alistuselämän totuus

joka sanoi että

alistuminen Stalinin järjestelmälle
oli suurinta ihmiselle.

Että suomalaisten omaksi parhaaksi
olisi että heidän maansa, kulttuurinsa ja kielensä,
yhteiskuntansa tuhottaisiin.

Neuvostonuorten ei oltu annettu tuntea
vapauden viestiä ja vaihtoehtoa.

Mutta teille se viesti loisti
siivitti suomalainen unelma
rakkaus meidän omaan.

Tietoisena siitä, että

meidän kansamme ei ollut uhannut ketään

ei nyt eikä läpi vuosisatojen

ei tulisi uhkaamaan ketään

ei halunnut elää toisten työstä

ei toisten rikkauksista

vaan halusi ponnistella hikipäin itse oman kohtalonsa
ja pitää kiinni oikeudestaan elää
vaikka köyhänä ja vaatimattomana
mutta itsenäisenä kansakuntana
toisten itsenäisten kansakuntien joukossa.

Teidän perintönne Suomelle
on itsensä ylittämisen perintö.
Se on kansallispatseen jalusta
joka julistaa
laulusta ylitse muiden
ihmisen aatteen hengen
ankarasta laulusta.

Se laulu kertoo sanoman
jonka voima tuntuu yhä
yhtä valtavana kuin puoli vuosisataa sitten
jylisee oikeus vääryyttä vastaan
se asenne
se mysteerivoima
kohtalon vuosien suomalaisen
sotamies Pasasen asenne
vaistomainen, sydänverinen, uljas ja lopullinen
Pasanen Emil
maanviljelijä, metsätyömies
"toimi Präään taistelussa 8.9.41
ratkaisukohdassa vihollisen läpimurtoyrityksen aikana
ja esti tällöin tovereiden vieressä tultua taistelukyvyttömiksi
yksin konepistooli aseenaan
kaksisataa-miehisen vihollisen tunkeutumisen tilapäiseen
puolustusasemaan,

siten ratkaisevasti vaikuttaen vihollisen hyökkäyksen epäonnistumiseen.”

Marskin ritarin numero 14

teidän päättäväisyytenne henki

se henki josta Mannerheim sanoi talvisodan päätyttyä

“Enemmän kuin 15 000 teistä, jotka lähditte sotaan, ei enää näe kotiansa,

ja kuinka monet ovatkaan ainiaaksi menettäneet työkykynsä.

Mutta te olette myös antaneet kovia iskuja,

ja kun nyt parisataatuhatta vihollistanne

lepää hyisen hangen alla

tai tuijottaa särkynein katsein tähtitaivaallemme, ei syy ole teidän.

Te ette vihanneet heitä, ette tahtoneet heille pahaa,

te noudatitte vain sodan ankaraa lakia

surmata tai tulla surmatuksi.”

Teidän ylipäällikkönne, päälliköiden päällikön, Suomen marsalkan sanat.

Juuri talvi- ja jatkosodan

suomalaisuuden

eettinen ylväys

antaa kansallemme ikuisesti voimaa.

Teidän tekonne kytkevät myös meidät

nuoremmat sukupolvet

siihen upeaan perinteeseen

jossa alistamisen uhri

nousee sortajaansa vastaan

ihmisyytensä nimessä,

tavalla joka kerran esiin tultuaan

ei voi enää koskaan kokonaan kadota

esimerkkinä ihmisen syvimmistä kyvyistä

murtaa ylivoiman röyhkeä räkänauru
ja tehdä mahdottomasta mahdollinen
yksittäisten miesten ja naisten
yhteenliittyneiden
uskon ja tahdon kautta.

Suomen sotien ihme
suomalaisen vapauden sankaritarina
on kertomus yhtenäisyyden voimasta
loistavasta johtajuustaidosta
päättäväisyydestä
uhrautuvuudesta
mutta se on myös kertomus
suomalaisen joukkuevoiman ytimeistä
tasavertaisuuden
ja keskinäisen kunnioituksen hengestä.

Suomi ei ole herrakansa
ei hierarkiakansa
ei kastijakojen luokkakansa.

Siksi kenraalimajuri Taavetti Laatikainen, ilman
kunniamerkkejään joukkojensa edessä, kuten sotamies
Rokka ja vänrikki Koskela, kuten kenraali Ehnrooth,
rakastettu ja kunnioitettu, ovat jokaisen suomalaisen
sydämessä.

Tärkeilemättömyys, reilu suoruus
suomalainen luja mutkattomuus
ja haluttomuus pokkuroida.
Siellä missä suomalainen voima
esittäytyy upeimmillaan
siellä auktoriteetti perustuu
henkilökohtaiselle rohkeudelle,

käytännön harkintakyvyille,
huolenpidolle alaisista ja alaisten mielipiteiden
kunnioitukselle.

Tämä on suomalainen periaate, suomalaisen sielun
perivoima.

Sodanaikaista rintamatilannetta kuvaava väitöskirja toteaa,
todellisten esimerkkien kautta,
että eniten kunnioitusta osakseen sai upseeri, joka
"antoi alaisilleen suuren vapauden annettujen käskyjen
suorittamisessa,
yritti itse korjata muiden mahdolliset epäonnistumiset,
sekaantui harvoin yksityiskohtiin,
ja häntä pidettiin yhtenä pataljoonan rohkeimmista miehistä.
Kun hän kaatui tammikuussa 1944, miesten suru oli suuri ja
vilpitön."

Tämä on se suomalaisuus joka innostaa
henkilökohtaisen esimerkin,
tärkeilemättömyyden ja totuudellisuuden suomalaisuus.
Pintatason kenties kurittomuus yhdistyneenä järkälemäiseen
peräänantamattomuuteen:
tämä on suomalaista alkutahtoa, sitä voimaa jonka luonteen
Mannerheim oivalsi perustaessaan nimeään kantavan
ritarikunnan.

Vapaudenrististä 16.12.1940 annetun asetuksen 4. pykälä
kuuluu: "Erinomaisen urheuden, taistellen saavutettujen
erittäin tärkeitten tulosten
tai erikoisen ansiokkaasti johdettujen sotatoimien
palkitsemiseksi
voidaan Suomen puolustusvoimissa sotilas
hänen sotilasarvostaan riippumatta
nimittää 1. tai 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi."

Kun ylipääällikkö nimitti sotamies Vilho Rätön Mannerheim-
ristin ritariksi numero 4

eversti Laguksen, kenraalimajuri Talvelan ja eversti
Raappanan jälkeen

kohdautti nimitys laajasti.

Mutta ylipääällikkö tunsi kansansa ja kansa tunsi hänet.

Suomalaiset sydämet sitoo toisiinsa tasavertaisuuden henki,
kunnioitus joka ei kysy asemaa eikä perustu etuoikeuksille.

Tämän tasavertaisuuden periaatteen, suomalaisen
elinvoiman ytimen, sotien jälkeinen järjestelmäyhteiskunta ja
sen työelämä liian usein on unohtanut.

Missä puolestaan suomalaisia johdetaan esimerkillä ja

edestä, jermujen seassa ja tärkeilemättä,

keskinäisen kunnioituksen hengessä,

pikkuasioihin takertumatta,

siellä suomalainen henki elää ja kukoistaa.

Tämä opetus on pysyvästi totta -

se opetus joka kertoo,

miten johdettuna suomalainen syttyy suurimpaansa.

Kun siis oman aikamme Paavo Nurmi, suomalainen Nokia,
näyttää maailmalle mitä vuosisadan vaihtuessa olemme,

tässä oman aikamme sankaritarinassa

jylisee taustalla sama perusvoima

sama yhteisöfilosofia

kuin mikä tavataan aina siellä

missä suomalaisuus nousee täyteen joukkueloistoonsa.

Kaukopartion henki,

reiluhenkkinen suoruuus

usko omaan voimaan ilman ylenkatsetta -

rohkeuden esittää

että rämöpäinen ja mutkaton
tasavertaisuudesta ammentava suomalaisvoima
on Nokian menestyksen ydin
ja että se on samaa ainesta kuin mistä nousi
kohtalonvuosien vapausihme.

Arvoisat veteraanit.

Te taistelitte, jotta toisten suomalaisten teidän jälkeenne
ei enää tarvitsisi taistella.

Ja joka päivä Suomi on edessämme, joka päivä on työtä mitä
tehdä.

Uudet ajat, uudet mittelöt,
uudet vastustajat ja ansat.

Mutta henki on edelleen sama siellä missä rakkauden ydin
on Suomi.

Sillä kuten Topelius kirjoitti Maamme-kirjassa,
"Tämä on minun isänmaani.

Jos nimitän sitä suomen kielellä Suomenmaaksi tai
ruotsalaisella nimellä Finland,
se on kuitenkin aina sama maa.

Kaikki sen pojat ja tyttäret ovat samaa kansaa,
puhukoot he mitä kieltä hyvänsä.

Jumala on pitänyt heitä yhdessä samassa kotimaassa monta
sataa vuotta ...

mitä hyvää tai pahaa on tapahtunut toiselle, sen on kokenut
toinenkin.

He ovat kasvaneet, eläneet ja kuolleet toinen toisensa
vieressä saman Pohjolan tuntureilla, saman taivaan alla,
tehdessään samaa ankaraa työtä henkensä elatukseksi.

Heillä on sama kristinusko, sama opetus, samat oikeudet, samat velvollisuudet, sama hyöty, sama vahinko, sama vapaus, sama rakkaus ja sama toivo.

He ovat maanmiehiä, veljiä ja sisaria kaikiksi ajoiksi.”

Tämä on se maa, johon me kuulumme ja joka meille kuuluu. Se maa jota rakastamme.

Mutta sitä maata meillä ei olisi ollut rakennettavaksi, yhteisen työmme alttariksi, ei ilman jokaisen teistä työtä ja ilman niiden miesten ja naisten uhrauksia, jotka
kuka näkönsä antaen,
kuka kätensä antaen,
kuka alaruumiistaan halvaantuneena
kuka muulla tavoin haavoittuneena
on sotainvalidina saanut nähdä uhrauksiensa kasvattaneen Suomen
yhdeksi maailman vauraimmista, vapaimmista ja järjestelmässään oikeudenmukaisimmista maista.

Hyvät naiset ja herrat. Arvoisat kutsuvieraat ja sotien veteraanit.

Olen pitänyt luentoja ja esitelmiä tuhansissa tilaisuuksissa ja parissa kymmenessä maassa. Koskaan en ole kokenut sellaista riittämättömyyttä kuin seisoessani nyt teidän edessänne tässä sotainvalidien veljesliiton valtakunnallisessa juhlassa. Samalla koen syvää onnea siitä, että olen saanut kunnian tulla tähän tilaisuuteen

ilmaistaakseni oman sukupolveni kiitollisuuden teidän
työtänne ja uhrauksianne kohtaan
kiitollisuuden siitä työstä ja uhrauksista
joiden loisto ei milloinkaan hälvene
vaan ikuisesti teidän henkenne liekki valaisee siellä
missä Suomen kansa etsii voimaa
ja uskoa ja toivoa
ja palasta paremmasta.

Teidän joukossanne istuu tässä tilaisuudessa
jatkosodan veteraani
isäni Vilho Saarinen
osaanko sanoa
isä kiitos
teille jokaiselle?
Sillä niin monella tavoin kiittämätön
minun sukupolveni on ollut.
Niin monella tavoin kiittämätön sotien jälkeinen Suomi on
ollut.
Teidän asianne uhrattiin sotien jälkeen uudelle
ulkopolitiikalle.
Ehkä vaihtoehtoa ei ollut, ehkä sekin uhraus oli tarpeen
kansakunnan edun nimissä
mutta tuska tuntuu yhä.
Mutta tänään onneksi saamme avoimesti arvostaa,
ilman itsesensuuria
ilman pökkurointia ulkovaltojen suuntaan.
Tänään onneksi voimme rakentaa
rauhan oloissa tätä maailmankolkkaa,
veteraanit molemmilta puolilta
voivat yhdessä matkata vanhoille taistelutantereille

ja lyödä ystävyysmerkki kättä.

Tältä tasavertaisen ystävyys pohjalta
meidän nuorempien sukupolvien
ja sukupolvien meidän jälkeemme
tulee rakentaa näitä maita
katsoen tulevaan ilman vihaa
mutta tietoisena siitä
mikä kerran oli Suomen kohtalonhetki
ja millainen voima sydäimestä
Suomessa silloin syttyi.

Siksi nuoremman sukupolven
tulee aina pysähtyä
minun täytyy pysähtyä ja antaa itkun tulla
ajatella veteraaneja, ajatella sotainvalideja, ajatella
sankarivainajia.
Eino-setä sinä kaaduit 6.3.1940
kuule tämä kiitos.

On uskallettava itkeä.
On uskallettava pysähtyä
tämän kunniavelan eteen
jota nuoremmat sukupolvet eivät koskaan voi maksaa
takaisin.
On pysähdyttävä nöyrästi teidän suuruutenne eteen
totuudellisesti
ja imettävä nöyryydestä voimaa
niihin kamppailuihin
jotka Suomella nyt ovat edessä.

Nöyryyden voima, kiitollisuuden voima.

Kohtalon vuosien suomalaisten voima.

Sanottakoon tämä suoraan.

Te edustatte Suomen historiassa

ja tämän vuosisadan historiassa

sitä ihmisyyden innoittavinta ydintä

joka taitekohdan ääripaineessa

kokoaa itsensä ja ylittää itsensä

ja keräten jokaisen pisaran uskoaan

omien arvojensa turvaksi

mitään säästämättä mitään pelkäämättä

tukenaan vain usko siihen että

äärimmäisessäkin uhassa vielä on voitto mahdollinen

vielä elää vapaus

sille joka rakastaa kaikkensa.

Talvisodan ja jatkosodan perintö

teidän perintönne

se on perintö, jonka hohto ei himmene koskaan.

Sillä niin olkoon Suomenmaassa

aina uljuutta, uskollisuutta.

Kun vaara uhkaa, ne luokoon taas

vapautta ja valoa uutta.

Tämä maa ei koskaan sortua saa,

eläköön tämä muistojen toivojen maa.

Eläköön, kauan eläköön Suomi.